

ЗА "ЛИХВЕНИЯ ПРОЦЕНТ" НА СВЕТОВНАТА ПОЛИТИКА

Несъмнено финансовата криза ще увеличи значението на политиката. И това неизбежно ще се усети във всяка една страна. Вечният въпрос кой слага рамката, политиката или икономиката, поне временно ще има един отговор. И той е политиката, която се опитва да се наложи над икономическата власт. Не е необходимо подробно изследване, за да се види, че политическите решения за намеса на държавата се опитват да коригират негативните икономически процеси. Дългосрочното планиране в бизнеса изглежда като спомен от добрите времена и се замества с краткосрочното планиране на политиката за намаляване на щетите. Почти няма европейско правителство, което да не е в политически дискомфорт заради финансовата криза и което да не се опитва да ограничи тенденциите към политическа нестабилност. При това без разлика дали е на голяма или малка страна, на "стара" или новоприета. Да не говорим за Америка, където президентът Барак Обама само девет седмици след встъпването си в длъжност вече трябваше да се бори с общественото мнение. Или за Русия, където все по-силно започва да се усеща дистанцията между лидерите.

Още по-несъмнено е, че финансовата криза ще увеличи и ролята на международната политика. Или поне сериозно ще я промени. Тя също е във финансовия капан и е невъзможно да не се съобразява с това. Няма лидер, който да не признава публично, че само координирани действия и повече контрол могат да създадат условия за изход от кризата. Между публичното и реалното обаче винаги е имало разлика. Никак не изглеждат малко тези, които в момента се поддават на изкушенията на протекционизма, колкото и да търсят в изказа си негови синоними. Дипломатите например говорят за "хармонизиране на националните намерения". Какъв изказ само! Все едно някой нежно

да твърди, че светът толкова се е променил, че "големите" правят това, което трябва, а "малките" - това, което искат, а не обратно, както между впрочем си е. Даже понятието "световна икономика" започна да изглежда съмнително, когато едни настояват в конюнктурата да се вкарат много пари, а други не искат и да помислят за това. Или ако мислят, то е като за свръхопасно поведение, което ще направи процеса неконтролируем. Иначе казано, усилията за международна икономическа ангажираност няма как да минат без външнополитическо съгласуване, което означава и вътрешнополитически компромиси. Въпросът е доколко те са възможни и доколко националният егоизъм ще бъде потиснат. Колко лидери например са готови да пренебрегнат поне в известна степен вътрешните проблеми и настроенията на избирателите си за сметка на повече съвместни международни усилия за овладяване на кризата.

Финансовият капан и споровете за начина, по който ще се излезе от него, няма как да не сложат отпечатък върху международната политика. Всеизвестен е, макар в момента трудно да се артикулира, фактът, че финансовите кризи по принцип задълбочават стари конфликти и създават нови. Това всъщност е най-голямата опасност, която има глобални измерения и на която трябва да се даде реален глобален отговор. Това не означава друго освен с общи и съгласувани действия не само старите конфликти да не се задълбочават, но и да се сложат навреме бушоните така, че да не се появяват нови.

Ако има някакъв страх, който в момента броди из света, то това е страхът от рецесия. Кой ще реши кои от широкоспектърните политически антибиотици да се приложат срещу вируса на страха и дали изобщо е необходимо да се взимат такива мерки, все още е неясно.

Със или без рецесия, със или без финансови кризи, е много важно да се види рамката на международната политика, в която се появи вирусът на икономическия страх. Важността идва от това, че политиката може да овладее геополитическото напрежение и да действа като успокоително за финансовите пазари, или обратното - още повече да изпусне духа от бутилката на несигурността. Несъмнено чувството за криза в икономиката се изостри след като световната финансова система много бързо премина от прекомерното доверие към прекомерно недоверие. В този смисъл е редно да се види актуалната снимка на световната политика. Възможно ли е и при нея да се стигне до рязко преминаване от доверие към недоверие? Отговорът в случая е по-скоро отрицателен и няма да се стигне до паникьорска разпродажба на дипломатически акции например.

Ако има някакъв страх, който в момента броди из света, то това е страхът от рецесия. Независимо дали е обоснован, е ясно, че светът е пред промяна. И в тази промяна е важно да не се случи геополитическата рецесия, след която... лихвите са най-големи.

Глобалните рецесионни процеси в икономиката няма как да подминат международната политика. Икономиката на политическата инфлация може и да е все още "нероден израз", но си струва да се помисли над него. Несъмнено на бял свят се е появила една съществена необходимост - да преразгледа възможностите за промяна на...

концепцията. И тази промяна не засяга толкова поставянето на целите, колкото намирането на средството за тяхното постигане. Ако това не стане, световната икономика ще е в най-сериозната си легитимационна криза от над тридесет години насам, а вредните емисии от политическата инфлация ще бъдат... печална реалност.

Финансовата криза ще размести координатите на международната политика - такава, каквато я познаваме. Тази прогноза все повече се вклинява във "външнополитическото мислене" и, изглежда, вече се е превърнала в констатация.

Колкото и пресилени да са сравненията между финансовата криза сега и атентатите срещу кулите близнаци от 11 септември, те изглеждат неизбежни поради много причини. Най-важната сред тях е, че и двете събития се стовариха като асиметричен удар върху международната политическа система. Тогава тероризмът на религиозните фанатици по най-примитивен и абсурден начин удари икономическите символи на модерния свят и доведе до безпрецедентно сливане на външната политика и политиката за сигурност. Той предизвика военните свойства на външната политика и резултатите отекнаха в Афганистан, Ирак, Грузия. Това са само част от локалните лица на глобализирания абсурд. Тогава сравнявах атентатите в Ню Йорк с Пърл Харбър, а сега сравненията са с Голямата депресия от 1929 година.

След "изискания" крах на "безотговорния Уолстрийт" се оказва, че кулите продължават да падат... по други причини, но по не по-малко абсурден и неочакван начин. Стана така, че реалността на финансовия свят, а не неговите символи са поразени. Един от многото въпроси е дали тази драматична случка ще докара съвременния свят до безпрецедентно сливане на външната политика и финансовата политика. Уолстрийт на практика предизвика "финансовите и икономическите свойства" на външната политика. Проблемът е, че вече няма да става дума за локалните измерения на някакъв трудноуловим глобален конфликт, а само за глобални измерения.

Може би сега е моментът да се въведе понятието за "борсови индекси" на международната политика. Най-малкото заради това, че финансовата криза не е само американска криза.

След Уолстрийт борсовите индекси на международната политика показват, че освен всичко друго много външнополитически акции са без... стойност. Или поне че цената им е на дъното. Те показват, че "акционерите" в света на международните отношения със сигурност ще трябва да преразгледат представите си за стратегическата стабилност и сферите на влияние. При това независимо дали то ще стане по "институционализираните" места на всевъзможни международни организации, или по терените на локалните конфликти, или в самата вътрешност на глобалните играчи. Във всички случаи последиците за политическата сфера ще бъдат огромни. Въпрос на голямо въображение е представата за някакъв вид международна коалиция срещу финансовата криза.

Тъжен е фактът, че финансовите измерения на международните отношения нямат своя член пети като този във Вашингтонския договор на НАТО. Принципът "един за

всички, всички за един" е принцип, който няма как да бъде приложен за финансовия свят. При него трудно се разпределят печалбите и загубите. Плановите за спасяване на икономиката на Съединените щати не са непременно същите планове на Европа за предпазване на европейската икономика от кризата.

Няма как финансовата криза да не обърне особено голямо внимание на "икономическата фабрика на света". Точно тази криза, според наблюдателите, дава още повече шансове на Китай. И тук коментарът може да се съсредоточи в скромна статистика. За последните петнадесет години китайският експорт за Съединените щати е пораснал с 1600% и излиза, че покачващото се състояние на китайците е пряко зависимо от задлъжнялостта на американците. Финансовата криза няма как да не обърне погледа на света към Китай. И особено погледа на Америка и нейните външнополитически инстинкти.

Финансовата криза показва, че освен всичко друго предстои и "рекапитализация", и "рефинансиране" на международната политика. Както е неизбежна логиката, че изолацията на глобалните играчи помежду им или с останалия свят в конкретния момент може да е пагубна. Финансовата политика става все по-видима част от международната политика и ще определя нейната координатна система. Англичаните хубаво го казват. С ключета злато не се трошат стъкла...

Симеон Василев

